

УДК 340.1

Є.Л. Стрельцов,

доктор юридичних наук, доктор теології, професор,
член-кор. НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України,
вчений секретар Південного регіонального центру НАПрН України,
завідувач кафедри кримінального права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АБО ПРАВОВЕ УПРАВЛІННЯ: ПРИВІД ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

Анотація. В статті аналізуються складні проблеми поняття та форм державного впливу на суспільні відносини, співвідношення цих понять, встановлення основної функції галузі права та її сутність, співвідношення функції права зі змістом галузі права, предметом і методом галузі права, правовідносини та їх суть.

Ключові слова: державно-правове управління, правове управління, правове регулювання, предмет і метод галузі права, функція галузі права, охорона функція, правовідносини та їх види.

Актуальність теми дослідження. Правове регулювання в традиційному розумінні представляє собою процес здійснення цілеспрямованого упорядкування державної суспільних відносин з використанням юридичних засобів і методів, з метою стабілізації, та охорони таких відносин. Таке розуміння правового регулювання є достатньо сталим і в загальному плані сприймається достатньо звично. Але, більш детальний аналіз показує, що в сучасних умовах подальшого розвитку глобалізації, трансформації структури світової політичної системи, складними, не завжди продуктивними умовами, становленням нового світового правопорядку, «турбулентністю» на рівні національної державності, достатньо багато положень, які напряду або опосередковано пов'язано з цим поняттям, його тлумачення на загально теоретичному та галузевому рівнях,

його розуміння в практичній площині — має достатньо багато дискусійним положень, що потребує звернення до дослідження цієї проблеми. Вірогідно можливо погодитись з цікавою думкою про те, що таке сучасне становище права в суспільстві змінюється зворотньо пропорційно іншим формам соціального контролю тобто одна величина зменшується у стільки ж разів, на скільки разів збільшується друга [1, с. 107]. Тому **метою статті** є спроба виявити та систематизувати положення, які мають достатньо сталий характер і ті положення, які обговорюються спеціалістами та надати таким положенням особисте наукове тлумачення.

Ступень дослідження проблеми. Проблема правового регулювання постійно досліджується правниками в багатьох країнах, в першу чергу теоретиками права. Серед вітчиз-

няних фахівців її дослідженням займаються О.В. Зайчук, В.С. Ковальській, Н.М. Оніщенко, О.В. Петришин, П.М. Рабінович та ін. Серед закордонних фахівців можливо назвати Жан-Луї Бержелю, Денніса Лойда, Герберта Харта та ін. В той же час, проблеми правового регулювання, які відчувають складнощі, на які вище зверталась увага, потребують продовження таких досліджень.

Виклад основного матеріалу. Маючи на меті збереження встановленого в суспільстві правопорядку та недопущення будь яких соціальних конфліктів держава прямо чи опосередковано використовує для цього різні важелі починаючи від більш «лагідних», наприклад, моралі, етики та закінчуючи більш «жорсткими», до яких в першу чергу потрібно віднести право. Наприклад, якщо казати про першу групу таких важелів, то у демократичних суспільствах держава не може нав'язувати населенню відповідні цінності орієнтири, морально-етичні правила для збереження спокою у суспільстві. Взагалі у функціях сучасних демократичних держав немає так званої ідеологічної функції, яка завжди присутня у тоталітарних державах, де існують спеціальні структури, які мають прямим завданням своєї службової діяльності проводити в життя державну ідеологію. В той же час, образно кажучи, неможливо оставляти менталітет суспільства поза уваги. Добрі відомі приклади, які зримо показують, до чого, і в останні часи все частіше, це може привести [2]. Тому тут можливі інше, так зване опосередковане формування ментального середовища і багато країн намагаються скористатися такою можливістю. Для цього, наприклад, існує державна підтримка, а просте кажучи, державне фінансу-

вання зйомки фільмів, видання книг та іншої літератури, робота теле- та радіо програм, ЗМІ. Держава може для формування такого менталітету заохочувати необхідних, з її точки зору, діячів культури, мистецтва, нагороджуючи їх, створюючи умови для їх міжнародного визнання, відкриття персональних виставок, організуючи відповідні конкурси і т.і. Але, підкреслимо, це так звана опосередкована можливість держави за допомогою різних, так званих, непрямих засобів, формувати правопорядок і спокій в суспільстві.

В той час, в державі можуть відбуватися такі події та процеси, які вже більш безпосередньо впливають на різні сторони життя громадян, певну рівновагу та спокій у суспільстві, встановлений державою правопорядок і які потребують прямої, безпосередньої реакції держави на ці процеси. Для цього, і це теж потрібно розуміти, існують різні форми державного впливу, які багато в чому залежать від моделі державного устрою, якій існує в цій державі. Для цивілізованих держав — це, в першу чергу, право, саме його можливості.

Державно-правове управління

В зв'язку з тим, що в основі будь яких подій та процесів, які відбуваються в суспільному житті, лежать людські відносини, або кажучи по іншому — відносини людей в суспільстві, або кажучи ще простіше — суспільні відносини, то і право, встановлюючи певні правила, має основною метою створювати необхідні, закріпленні та забезпеченні державою умови для відповідного нормативного впливу на такі відносини. Безумовно, не тільки у різних типів державно-політичних формацій, а й в рамках однієї формації, сукупність правових приписів може відрізнитися за змістом, фор-

мами, основною спрямованістю і ін. [3, с. 137-146]. Наприклад, в таких приписах може бути більше чи менше «класовості», «погоджувальних» чи «змушуючих» правил, наявності компромісу чи імперативу, але думка про те, що саме право по суті легалізує можливості держави для прямого «вручення» у людські відносини, залишається «непохідною».

Таке намагання держави відреагувати на ті чи інші суспільні події, в основі яких знаходиться людська поведінка, потребує формального визначення такого процесу. Традиційно, це визначається поняттям «правове регулювання» під яким розуміють впорядкування поведінки учасників суспільних відносин за допомогою юридичних засобів [4, с. 134] і воно визнано сталим в теорії українського права. Таке визначення домінує у закордонних фахівців, наприклад, правове регулювання — це здійснюване, за допомогою системи правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних приписів і ін.), результативний нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування та охорони [5, с. 209].

Правове регулювання — це складний багатовимірний, комплексний процес, який повинен в себе поєднувати планування такого державного впливу на загальному рівні та його реалізацію на індивідуальному рівні. Воно повинно заздалегідь продумуватися, а у кінцевих моментах збігатися. Тільки тоді з'являється можливість рахувати, що такий процес вирішить поставлені завдання і досягне поставленої мети.

Складність такої діяльності вимагає від дослідників виділяти при аналізі правового регулювання його: види, стадії, сфери та межі та ін. Окремої уваги потребує дослідження предмету і методу правового регулювання, ме-

ханізму правового регулювання та ін. У всякому разі, знову наголосимо, що багато з цих положень, які є у відповідних дослідженнях, мають необхідну обґрунтованість.

В той же час, деяка деталізація визначень правового регулювання, яке надається сьогодні фахівцями в Україні, дає змогу звернути увагу на одне важливе положення. Воно пов'язано з тим, що у визначенні поняття «правового регулювання» водиться «додаток», якій, умовно кажучи, персоніфікує «виконавця» цього процесу. Так, згідно одного визначення, «Правове (юридичне) регулювання — це здійснений державою (виділено нами — *Є.С.*) за допомогою всіх юридичних засобів владно-регулятивний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони та розвитку [6, с. 165]. Згідно іншого — «Сукупність форм та засобів юридичного впливу держави (виділено нами — *Є.С.*) на поведінку учасників суспільних відносин ...» [7, с. 297], або — в таких процесах потрібно спеціально підкреслити *державну забезпеченість* (виділено нами — *Є.С.*) правового регулювання, яка проявляється в активній участі держави в процесах правотворення та подальшій реалізації правових норм [8, с. 208]. Таким чином, звертається увага на те, що процес залучення різних правових засобів має не тільки владно-регулятивний характер, а й «відверто» здійснюється державою.

Таке уточнення є важливим і дає, на нашу думку, змогу внести низку уточнень в положення які пов'язанні з цим поняттям та з цим процесом. По-перше, встановлення «виконавця» дає змогу і адресувати усі пропозиції, міркування та претензії не аморфній, а конкретній «персоні», що дозволяє такі звернення робити більш адрес-

ними та конкретними. Також, це дає змогу внести відповідні уточнення до загального визначення такого процесу та встановлення більш чіткого визначення здійснення такого процесу на галузевому рівнях, прибрати певні «повторювання» у визначеннях, які якщо не плутають, то в певній мірі, ускладнюють розуміння цього, добитися додаткової єдності у використанні схожих термінів та ін. Це, на нашу думку, дає змогу і в певній мірі спеціально підкреслити політико-правову складову, яка обов'язково повинна існувати і таких процесах, а також звернути увагу на дотримання в такому процесі верховенства права та захисту прав та свобод громадян.

У всякому разі, якщо не викликає заперечень думка про те що процес впливу на суспільні відносини здійснює саме держава, то, на нашу думку, точніше в таких випадках казати не про «просте» регулювання суспільних відносин, а про державно-правове управління суспільними відносинами, яке здійснюється за допомогою всього комплексу юридичних засобів. В скороченому вигляді це можливо визначати не як «державно-правове управління».

Це, в свою чергу, дасть змогу відмовитись від використання поняття «правове регулювання» як на загальному рівні, та і на рівні практичної кожної галузі права. Потрібно, на нашу думку, більш чітко встановлювати зміст кожної галузі права і тим самим встановлювати для яких це дійсне регулювання, а для яких — це охорона, для яких це «тільки» встановлення основних правових «орієнтирів», принципів та ін., а для яких — норми, які, умовно кажучи, регламентують правове регулювання, складають меншість від загальної кількості норм відповідної галузі права [9].

Правові норми

В зв'язку з тим, що правові норми, в тому чи іншому значенні, та в тій чи іншій сукупності, представляють собою ту частину правового управління, яка її регламентує, складає необхідну правову базу для здійснення необхідних заходів, звернемося до їх аналізу. Норма права, як відомо, це первинний елемент права, за допомогою якого визначаються і закріплюються, образно кажучи, найпростіші правила (стандарти, моделі) юридично значущої поведінки, а також уніфікуються інститути, принципи, цілі, засоби і методи правового регулювання. Норму права це структурний елемент правового інституту, галузі права, системи права. Правові норми мають відповідні види, ознаки та ін. [10, с. 284-289].

Для всіх галузей права характерна наявність юридично закріплених трьох первинних юридичних засобу впливу на поведінку суб'єктів. Це: дозвіл, припис (розпорядження) і заборона, які отримують конкретний вираз та закріплення у правовій нормі. Важливо підкреслити, що сукупність таких первинних засобів впливу в тій чи іншій сукупності, в тій чи іншій модифікації, є практично у кожній галузі права, в першу чергу в галузях матеріального права. Але на нашу думку, не дуже продуктивно виглядає ситуація, коли усім галузям права ставиться по суті одне завдання — регулювати суспільні відносини, поза зрозумілого врахування тих особливостей, які держава «робить» предметом конкретної галузі права.

Це, з нашої точки зору, не тільки нівелює існуючі особливості які має кожна галузь права, така позиція в певній мірі ускладнює розуміння змісту кожної галузі права, що має не тільки теоретичні проблеми, а й суттєво ускладнює практичну діяль-

ність. Тому кожна галузь права повинна мати чітке визначення свого змісту, що має знаходити більш чітке відображення і у визначенні форми державно-правового управління, яке здійснюється з урахуванням можливостей конкретної галузі права.

Це потрібно зробити з врахуванням в першу чергу шляхом встановлення пропорційного співвідношення норм права, які є в кожній галузі права. Вище вказувалося, що в кожній галузі права знаходить свій правовий вираз вираження юридичних засобів впливу, що відображається у відповідних нормах. Але навіть кількісне співвідношення між нормами, які мають відповідну, інколи протилежний зміст, дають змогу визначитися зі змістом всієї галузі. В усякому разі, переважна кількість правових норм того чи іншого змісту або, як кажуть, їх питома вага¹ і дозволяє зрозуміти основний зміст кожної галузі права, а тим самим визначити і те основне завдання, які вона має та функцію, яка відображає галузевий зміст. Такий підхід дає, на нашу думку, дає змогу «простіше» підійти до визначення змісту кожної галузі права [11, с. 8-11]. У всякому разі, якщо переважна більшість норм у відповідній галузі права, спрямована державою для регламентація умов погодження взаємних стосунків, наприклад, на приватному рівні, то мова йде дійсно про регулюючу галузь права. Якщо переважна кількість норм у конкретній галузі права встановлюють відповідальність за порушення встановлених державою заборонених моделей поведінки, то

незважаючи, що в цій галузі можуть бути і інші за змістом норми, за своїм загальним визначенням вони повинні визначатися як охоронні галузі права. Таким чином, зміст владного розпорядження (диспозиція) і змістовний характер наслідків, які встановлює держава за порушення свого розпорядження (санкція), які є присутніми у переважній більшості норм конкретної галузі права і визначає її сутність.

Функція, предмет, метод

Саме тут потрібно підкреслити що одне дуже важливе положення яке пов'язано з тим, що визначення предметного змісту відповідної галузі права, дає можливість тим самим визначити і основну функцію такої галузі права. Відомо, що кожна галузь права має, як правило певну кількість функцій або зумовлені соціальним призначенням напрямки регламентації правового впливу на суспільні відносини. Але у будь якому випадку, кожна галузь права повинна мати основну, головну функцію, яка визначає зміст цієї галузі, спрямованість її основного напрямку регламентації впливу. Тому чим точніше буде визначений зміст конкретної галузі права, тим точніше буде визначена сутність її основної функції і навпаки.

Взагалі, на нашу думку, побудовання ієрархічного «ланцюжка» між предметом, методом і функцією галузі права, з урахування вище вказаного та інших аргументів, дає змогу припустити, що основним в цій структурі слід визнати функцію. Нагадаємо, що право «нічого» не регулює, за великим

¹ Розрахунок частки елемента або питомої ваги проводиться найчастіше у відсотках. Сама по собі формула може бути представлена в різних інтерпретаціях, але сенс її один і принцип розрахунку, особливо у природничих науках, теж. Формула розрахунку відносної величини структури або питомої ваги виглядає так: d (частка) = необхідна (аналізуєма) частина цілого / ціле \times 100%. <http://i1.wp.com/ya-prepod.ru/wp-content/uploads/2014/03/formula-udel-nogo-vesa.jpg>

рахунком воно «ніяк не впливає» на суспільні відносини, воно тільки породжує правові умови для управління такими відносинами, створює правову базу для державного управління суспільними процесами. Тому, коли відповідні суспільні відносини завжди або на певному етапі державного будівництва з низки причин починають набувати «зацікавленість» державі в більш організованому, більш предметному, можливо правовому впливу на такі відносини, потрібно відповісти на низку питань. Перше питання, яке, як здається, може при цьому виникнути, це: а який саме вплив держава «бажає» здійснювати на такі відносини: більш регулюючий або більш охоронюючий. Визначившись з цим, виникає наступне питання: яка галузь права найбільш точно, найбільш ефективно може виконати таке завдання? І саме тут основна увага звертається на функцію відповідної галузі права, можливо навіть на низку галузей права, в чом-то схожих за своєю основною функцією, але повторимо, саме більш «підходяща» функція визначить відповідну галузь. Визначившись з такою функцією, а тим самим і з галуззю права, яка більше всього «підходить» для вирішення відповідних завдань, держава і переводить «звичайні» суспільні відносини в категорію правових відносин тієї галузі права функція якої найбільш підходить для виконання державного завдання. Саме так або після цього «з'являється» предмет відповідних правовідносин. Метод правового впливу, на нашу думку, теж має певне «підлегли» становище щодо функції галузі права. Якщо функція правової галузі визначає її сутність, то методологія більш детально, більш ретельно, більш конкретно реалізує загальну функцію права відносно конкретних правовідносин. Така ре-

алізація, як відомо, включає в себе наступні компоненти: порядок виникнення прав і обов'язків сторін; конкретні способи регулювання активності суб'єктів права, способи забезпечення прав і обов'язків (судовий і інший порядок) та ін.

Спробуємо показати це на прикладі конкретної галузі права — кримінального права. В літературі обґрунтовувалась думка, що основною функцією кримінального права як галузі права — це охоронна функція [12, с. 53]. Ця позиція підтримується і зарубіжними дослідниками [13, с. 341]. На нашу думку, це підтверджується і чіткою позицією держави. Розвиваючи аргументацію з цього приводу [14, с. 7-22], вважаємо необхідним додати до цього і те, що це підтверджується і чіткою позицією держави. Так, криміналізуючи або декриміналізуючи конкретне діяння, держава тим самим «підтверджує» основну функцію цієї галузі: вводячи конкретне діяння під «патронаж» цієї галузі права або вводячи його з під такого «патронажу». Підкреслимо, саме це є основним змістом цієї галузі права, яка завдяки наявності в ній переважної більшості норм (в традиційному розумінні цього поняття), забороняє конкретну модель поведінки та вважає неприпустимість вчинення особою конкретних діянь. Так, в цій галузі є норми, які не тільки встановлюють кримінальну відповідальність за конкретні діяння. Окремі норми створюють правові умови для визнання конкретних дій позитивними, окремі — для звільнення осіб від кримінальної відповідальності, окремі — навіть заохочують людей до позитивної посткримінальної поведінки, хоча остання група норм мають більш психологічний характер. Але, по-перше, таких кримінально-правових норм в цій галузі права

minimum minimorum¹ і не вони, як вище доводилось, складають в абсолютному вимірі питому вагу цієї галузі права. Тут скоріше починає діяти відоме правило філологів «виняток лише підтверджує загальне правило». Взагалі, переводячи відповідні суспільні відносини під «патронаж» кримінального права, невже держава планує при цьому використати якісь, умовно кажучи, «ефемерні» регулятивні можливості кримінального права. На нашу думку, зовсім ні. Наявність мінімізованої кількості правових норм, які не встановлюють кримінальної відповідальності за конкретні дії скоріше відносяться до методології цієї галузі права, що повинно знайти свою реалізацію у всебічній реалізації прав і свобод суб'єктів конкретних правовідносин, економії кримінальної репресії та ін. Взагалі вважається, що охороні правовідносин, на відміну від регулятивних відносин мають так званій правоохоронний інтерес [15, 232].

Правовідносини

І на останок — проблема правовідносин, хоча якщо вибудувати дослідження більш логічно, то слід було б почати саме з правовідносин бо саме суспільні відносини в той чи інший момент, як вже вказувалось, з тих чи інших причин ініціюють у держави, як вже вказувалось, «бажання» мати «можливість» прямого власно-правового «втручання» у ці відносини або управління цими відносинами.

Перевід суспільних відносин в правовідносини, створює відповідний склад таких відносин, якій вже мають суб'єктів, об'єкт та відповідний зміст. Необхідно звернути увагу, що в переважній більшості зміст суспільних відносин, які вже переведені у правові відносини, не змінюється, змінюється

їх зовнішня форма. В той же час, існують відносини, які з самого початку свого виникнення, обов'язково потребують не стільки свого правового визначення, скільки умовно кажучи, припинення. Безумовно, багато в прийнятті такого рішення визначається безпосередньо державою або/чи менталітетом суспільства, або/чи відношенням більшості населення до таких діянь. Таке рішення може прийматися на певному етапі функціонування держави, її положенням на міжнародному рівні та ін. Наприклад, вбивство завжди, у всякому разі у цивілізованих державах, потребує правового втручання. В той же час зміст та ознаки інших діянь можуть визначатися відповідною моделлю розвитку економіки що, в свою чергу, може формувати різні завдання праву. Наприклад, кажучи спрощено, діяння, пов'язані зі скупкою товаром, а потім його перепродажем з метою отримання прибутку, при соціалізмі вважається злочином, а при капіталізмі — престижною діяльністю. В зв'язку з цим, і правові відносини, які існують або виникають мають свою диференціацію, яке є досить багатогранною.

Нас будуть цікавити ті, які прив'язані до змісту правових норм, змісту галузі права, котрим державою «доручається» надати відповідним суспільним відносинам правової форми, основної функції кожної галузі права. Враховуючи міркування, які ми вказали вище, в першу чергу, є два основних виду правовідносин: регулятивні та охоронні.

Регулятивні правовідносини, як відомо, це поведінка суб'єктів, що виникає на основі правових норм і їм відповідають. Такі правовідносини і складають суть існуючого право-

¹ Minimum minimorum (лат. — мінімум мініморе) — найменша кількість, абсолютний мінімум

порядку, їх переважна більшість, в їх існуванні та розвитку напряму зацікавлене суспільство. Наприклад, майнові, трудові, сімейно-шлюбні та інші правовідносини, що виникають на законних підставах, — це все регулятивні відносини. Охоронні правовідносини виникають внаслідок неправомірної поведінки суб'єктів як реакція суспільства, держави, інших громадян на таку поведінку. Мета охоронних правовідносин, незважаючи на різні форми їх існування, захист існуючого в суспільстві нормального порядку відносин, покарання правопорушника. Наприклад, повторимо, незважаючи на наявність норм різного виду у галузі кримінального права, вважається, що ця галузь є цілком охоронної галуззю [16, с. 7-22].

В цілому, викладене дає змогу сформулювати наступні **висновки**, які можуть сприйматися як привід для обговорення.

1. Досліджуючи форми державного впливу (реакції) на правові відносини (правовідносини) більш доцільним, з нашої точки зору, потрібно вважати визначення цього як: «державно-правове управління» або «правове управління». Таке визначення, на нашу думку, буде більш змістовно і методологічно більш точніше формулювати розуміння такого процесу. Існує визначення «правове регулювання» виглядає достатньо «аморфним», не визначає «ініціатора» такої діяльності, зміщує загальні завдання і завдання, які повинні більш чітко визначені на рівні більш локального і більш спрямованого правового впливу.

2. Необхідно вважати, що право не регулює суспільні відносини. Воно створює «тільки» умови для правової регламентації суспільних відносин або правову базу для прийняти відповідних, встановлених державою

правових заходів. Розуміння цього дає змогу, по-перше, не накладати на право обов'язків, які воно об'єктивно не в змозі виконати, і, по-друге, звільняти тим самим від таких обов'язків ті структури і їх представників, які повинні їх виконувати.

3. Потрібно більш точно Такий підхід, в свою чергу, більш точно розділити основну функціональну спрямованість кожної галузі права. В визначенні основної (головної) функції кожної галузі права, повинна відіграти свою роль встановлення питомої ваги (основної змістовної кількості) норм, які визначають зміст конкретної галузі права. Навіть у тих галузях права, де існує багатоваріантність функцій потрібно, як здається, все ж визначити основну (головну) функцію для кожної галузі права. Ми наполягаємо на тому, що суме зміст кожної галузі права, основна спрямованість змісту її правових норм визначається функцією цієї галузі.

4. В свою чергу, розуміння основної функції галузі права дає «змогу» державі перевести під «патронаж» відповідної галузі конкретні суспільні відносини, зробивши тим самим ці відносини предметом цієї галузі права або кажучи в іншій редакції, предмет галузі права, на нашу думку, є вторинним, похідним від функції цієї галузі права. Метод галузі права є, в певній мірі, уточнюючим, умовно кажучим «методично» розвиваючим функцію права і теж від неї похідним.

5. Правовідносини є єдиною підставою для існування кримінальної відповідальності і тому вважається, що кримінальне право є первісним елементом в схемі реалізації такої відповідальності. Саме кримінальне право має своїм основним завданням забезпечення основних цінностей, які є визнаними в суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The Behavior of Law. New York: Academic Press, 1980. — 341 p.
2. Стрельцов Е.Л. Кто они: «волки-одиночки» или социальные «сироты»? Некоторые первоначальные размышлений. ЮВУ, 2014. — №№ 3-5.
3. Стрельцов Е.Л. Роздуми про правові реалії / Стрельцов Е.Л. — К.: Юрінком інтреп, 2014. — 264 с.
4. Теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський та ін.; за ред. О.В. Петришина. — Х.: Право, 2014. — 368.
5. Алексеев С.С. Теория права. — М.: Издательство БЕК, 1995. — 320 с.
6. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. Навч. посібник. Вид. 9-е, зі змінами. — Львів: Край, 2007. — 192 с.
7. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 668 с.
8. Темников Д. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів вищих навчальних закладів] / М.В. Цвік, О.П. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф. акад. АПРН України О.В. Петришина. — Харків: Право, 2009. — 584.
9. Наприклад, в західній політології існує дискусія стосовно необхідності використання в таких та схожих випадках термінів, які пов'язані з процесами регулювання в міжнародних відносинах, але при перекладі не на українську мову мають практично єдине визначення. Це, наприклад, англійські терміни “governance” і “regulation”, які в більшості випадках перекладаються як «регулювання». Не деталізуючи дискусію, яка виникає з цього приводу і за кордоном, необхідно відмітити, що фахівці вже ж намагаються розділити ці поняття та казати в одних випадках про «управління», а в інших — про «регулювання». Темников Д. Проблемы мирового регулирования в современной зарубежной политологии. Международные процессы, том 13, № 1 (40), 2015, с. 34-42.
10. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. — 4-те видання допов. і перероб. — К.: Алерта, 2013. — 524 с.
11. Е.Л. Стрельцов. Правова заборона у системі правового регулювання. Новые задачи и направления развития юридической науки в XXI веке. Всеукраинская научно-практическая конференция, 20-21 января 2017 г., Одесса, 2017. — 161 с.
12. Бажанов М.І. Кримінальне право України. Загальна частина. Підручник. — К., Юрінком Інтре, 2005. — 323 с.
13. Общая теория права. Курс лекций. Под общей редакций профессора В.К. Бабаева. — Нижний Новгород, 1993. — 542 с.
14. Стрельцов Е.Л. К дискусії про основні визначення кримінального права. 7-ма Міжнародна науково-практична конференція «Безпека людини в умовах глобалізації: сучасні правові парадигми. — Київ, Національний авіаційний ун-т, 2017. — 166 с.; Стрельцов Е.Л. Кримінальне право: реальність та «ілюзорність» можливостей. Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності. Всеукраїнська науково-практична конференція. — Хмельницький, 2017. — 208 с.
15. Ковальський В.С. Охорона функція права: монографія / В.С. Ковальській. — К.: Юрінком Інтер, 2010. — 336 с.
16. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані: монографія / за ред. проф. О.В. Козаченко, проф. Е.Л. Стрельцова. — Миколаїв: Іліон, 2016. — 768 с.

Стрельцов Е.Л.

Правовое регулирование или правовое управление: повод для обсуждения.

Аннотация. В статье анализируются сложные проблемы понятия и форм государственного воздействия на общественные отношения, соотношения этих понятий, установления основной функции отрасли права и ее сущности, соотношения функции права с содержанием отрасли права, ее предметом и методом, правоотношений и их сути.

Ключевые слова: Государственно-правовое управление, правовое управление, правовое регулирование, предмет и метод отрасли права, функция отрасли права, охранительная функция, правоотношения и их виды.

E. Streltsov

Legal Governance Or Legal Administration: a Subject to Discuss.

Summary. The article examines challenging concepts and forms of public influence on social relations; correlation of these concepts; identification of basic functions of a law branch and its essence; correlation of law functions and the content of a law branch, its subject and method; legal relationships and their essence.

Keywords: Public legal administration, legal administration, legal governance, subject and method of law, function of law, security function, legal relationships and their types.

